

Christoffel Plantin Prijs 2022 – Christophe Cox – APOPO

26 oktober 2022

Geachte laureaat,
Geachte ambassadeur, consul-generaal,
Geachte gedeputeerde, beste Luc,
Geachte schepen,
Geachte ereconsuls,
Dames en heren,
Familie en vrienden,

Hartelijk welkom bij de **52ste uitreiking** van de **Christoffel Plantinprijs**, uitzonderlijk niet in het vertrouwde Provinciehuis maar wel in het prachtig gerestaureerde Antwerpse stadhuis.

52, dat komt neer op **een indrukwekkende Christoffel Plantin-erehal** met een **overtuigende** en **bijzondere laureaat** voor elke week van het jaar, eentje voor elke witte toets van de piano, voor elke kaart uit een kaartspel.

Al schuilt de **bijzonderheid** van deze prijs uiteraard niet in het **getal**. De **bijzonderheid** zit hem in **uitzonderlijke mensen** die de **Belgische** én hun **eigen grenzen** met glans overschrijden.

Mensen die naar het **buitenland** trekken en er iets buitengewoons presteren of realiseren.

Mensen die **kansen grepen** in eigen land en zo elders anders **kansen creëren**, waarop ook wij op onze beurt trots mogen zijn. Zoals laureaat Christophe Cox dat op indrukwekkende wijze deed en doet.

Ik beschouw het dan ook steeds als een **groot** en **deugddoend voorrecht** om de prestigieuze Christoffel Plantinprijs - uitgedacht door **vijf onvergetelijke Antwerpenaren** - Ludo Van Bogaert, Roger Avermaete, Hugo Van Kuyck, Maurits Naessens en Jo Van de Perre - te mogen **uitreiken**.

Dat is ook dit jaar niet anders.

Dames en heren,

Stond u er al bij stil, dat ook **ratten** extra **uitgedaagd** werden tijdens en door de **coronapandemie**?

Want stel het u voor, vanuit hun perspectief:

Geen horeca-restjes.

Amper afval te knagen in de lege straten en pleinen.

En dat terwijl ratten vooral bij gratie van ons voedselafval leven.

Dus ja, ook ratten moesten **adaptief** zijn.

Of nog: hoe meer mensen zich moesten verschuilen tijdens de lockdowns, hoe meer ratten hun donkere schuilplaatsen moesten verlaten.

Ja, zelfs in de Antwerpse binnenstad was dit merkbaar.

Het toont meteen aan hoe **sterk** de **levens** van **rat** en **mens verweven** zijn.

Het verklaart ook waarom de **rat** zo **alomtegenwoordig** is in zoveel aspecten van al onze **culturen**.

Van een **Chinees** en **Indiaas dierenriemteken** over een wederkerend thema in **uitdrukkingen** en **gezegdes** in tig talen tot met priemende oogjes en wriemelende ratten op **schilderijen** van **Bosch** of in werk van **Banksy**.

Van **weerzinwekkende bedrieglijke figurant** uit de onderwereld over **luguber, obscuur personage** in verhalen en legendes, tot **bijzondere figurant, actor** of **allegorie** in de grootste klassiekers uit de **wereldliteratuur**.

We kennen ze toch allemaal: de **martelscene** van Winston Smith uit George **Orwells 1984**?

Of –zo mogelijk– erger nog, die uit **American Psycho**, het cultboek van **Brett Easton Ellis**?

Ook in **La Peste** van **Albert Camus** krijgen ratten een disruptieve rol.

Door de wereldwijde pandemie heroverde dat magistrale boek uit 1947 zijn verdiende ereplaats op lijsten van bestverkochte en gelezen boeken.

En **Haruki Murakami** schreef een heuse '**Trilogie van de Rat**'.

In zijn deerniswekkende **King Lear** voert ook **Shakespeare** het dier op: "*Why should a dog, a horse, a rat, have life, and thou no breath at all?*".

In **Measure for Measure** en **Hamlet** ontbreekt het evenmin. De lijst is even eindeloos lang, als indrukwekkend. Wat jammer dat het dier niet lezen kan...

Daarentegen: In **kinder –en jeugdverhalen** –en **films** is de *would-be* lugubere rat vooral vriendelijk, schalks en clever.

De waarheid komt kennelijk niet alleen uit de kindermond, maar vooral ook uit de kinder- en jeugdcultuur errond... want, in tegenstelling tot de meeste diersoorten zijn ratten écht in staat om **sympathie en vriendelijkheid** voor de eigen **soortgenoten** te tonen.

Ook daarom groeien onze kinderen volkomen terecht op met de **slimme, schalkse, sluwe rat**; de waaghals en de **dappere durf-al**; ja zelfs de **heroïsche rat**.

Dames en heren,

Dat de **werkelijkheid** ook in rattenland de fictie inhaalt, bewijzen de **heldenratten** die vanavond centraal staan:

de **HeroRats van APOPO**, hoofdrolspelers in het indrukwekkende project van **grondleggers Christophe Cox** en **Bart Weetjens**.

Laten we even terugkeren naar 1995, naar de **begeesterende professor Mic Billet** en zijn **ondernemende student Bart Weetjens**.

Hun paden kruisten elkaar in het **Instituut voor Productontwikkeling**, mede-opgericht door Mic Billet. Bij deze **homo universalis** pur sang vond Bart steun voor zijn **ideeën** rond de **landmijnenproblematiek**.

Met **gedeelde goesting, inzichten, ambities** en een groep **gelijkgestemde geesten**, werkten ze samen aan een **trainingsproject voor ratten**, speciaal opgeleid om landmijnen op te sporen.

De **resultaten** waren zo **veelbelovend** dat Barts studiegenoot Christophe Cox mee in het project stapte.

Samen richtten ze in **1997** Apopo vzw op. Een **letterwoord** dat staat voor: **Antipersoonsmijnen Ontmijnende Product Ontwikkeling**.

Met APOPO zetten ze hun onderzoek verder om zo de **rattendetectie** steeds beter op punt te zetten.

Eerst aan de **Universiteit Antwerpen**, tot ze verhuisden naar de **Sokoine University of Agriculture** in Mororo, **Tanzania**.

In 2009 werd APOPO erkend als een **Belgische NGO** met **maatschappelijke zetel** in **Antwerpen** en **hoofdkwartier** in **Tanzania**.

Het **maatschappelijk doel** is even **nobel** als **cruciaal**: de **immense** en **verwoestende impact** van landmijnen wereldwijd een **halt** toe roepen door ze op een **eenvoudige, goedkope** en **efficiënte manier** op te sporen met **reuzenhamsterratten**.

En of dit zinvol is!

Landmijnen doden en verwonden jaarlijks meer dan **tienduizenden mensen** in **conflictregio's** en/of regio's waar in een min of meer recent verleden een **oorlog** werd **uitgevochten**.

En alsof die **tragische menselijke impact** nog niet erg genoeg is, wegen landmijnen bovendien ook zwaar op de **economische ontwikkeling** van deze regio's. Maar er is meer!

Naarmate het **traject** van de **vzw vorderde**, ging het team van APOPO op zoek naar nog andere **humanitaire toepassingen** voor de **rattendetectietechnologie**.

In 2003 werd bijv. de **tuberculose-opsporing** toegevoegd aan het takenpakket van de HeroRats.

Dames en heren,

"The future belongs to those who believe in the beauty of their dreams", aldus Eleanor Roosevelt. En, *'een winnaar is een dromer die nooit opgeeft'*, zei Nelson Mandela vaak.

In **25 jaren** van **tonnen ambitie** en **keihard werken**, van **idealen waarmaken** door te **denken**, te **durven** en te **doen**, hebben Christophe en zovele anderen die mee aan de wieg stonden en steeds in het project geloofden, die dromen tot werkelijkheid gemaakt. En of ze hebben **gewonnen!**

Al vele jaren geven **Christophe** en zijn APOPO-team **toekomst** aan zovele mensen die hun leven in de meest moeilijke omstandigheden trachten op te bouwen.

Dankzij Apopo maken angst en veel menselijk leed plaats voor **hoop**, voor **veel minder zorgen**, want voor **landmijnvrije regio's**, en perspectief op het sneller detecteren en dus ook behandelen van longziekten.

Christophe,

Opgroeien in het **Sint-Truiense Nieuwerkerken** en schoollopen in Herk De Stad, dat is een leven ver van landmijnen, ver van de ellende die TBC is.

Toen je in **1986** de **opleiding productontwikkeling** en **industriële vormgeving** startte aan het Henry van de Velde Instituut in Antwerpen, werd gauw duidelijk dat **creëren** en **ideeën** vormgeven echt je ding waren.

Maar ook **sociaal engagement** kleeft aan je en heeft je mee gevormd.

Na die eerste studie koos je **begin jaren '90** dan ook voor een **aanvullende studie ontwikkelingsamenwerking** aan de Gentse Rijksuniversiteit, met focus op **psychologie** en **pedagogie**.

Het zal de rode draad doorheen je leven worden: een **combinatie** van **sterk sociaal engagement** en aandacht voor de **economisch meer kwetsbare** landen en hun inwoners.

Geen wonder dus dat ik zopas nog je naam opmerkte onder een **opiniestuk** van Els Hertogen, directeur van 11.11.11, met als titel '**0.7 procent investeren** in een betere wereld is geen idealisme maar noodzaak'.

Niet lang na je studies werkte je onder andere aan ontwerp opdrachten voor een fietskledijmerk, maar ook bij het **Internationaler Hilfsfonds**.

Voor hen werkte je onder andere als **co-coördinator** van een voedselprogramma in de **Muthara-regio in Kenia**.

Niet veel later, in **1997**, belandde je bij Apopo, waar je van in den beginne mee richting gaf aan de koers van de organisatie, tot je -in **2008**- definitief het **roer overnam** als CEO van en onderzoeker bij Apopo.

William Tackeray schreef: *"Next to excellence, is the appreciation of it"*.

Wel, in elke **aanbevelingsbrief** die het Fonds voor je nominatie ontving gaat het over je **kennis en kunde**, je **toewijding**, **passie** en een **buitengewone gedrevenheid** waarmee je je werk altijd al deed en nog steeds doet.

Kortom, vooral ook de **internationale erkenning** voor je werk en dat van je team is terecht buitengewoon groot.

De lijst van **awards**, van **prijzen, toekenningen** en **fondsen** doet duizelen.

Allicht doet het deugd dat ook de **Belgische overheid** beide projecten: zowel het opsporen van landmijnen als van tuberculose, steeds zo goed als van in het begin steunde en vooral ook mee financierde.

Mede dankzij Apopo groeide België uit tot **voortrekker** en **overtuigde partner** in **mijnbestrijding**.

Ook daar mag ons land, mag jij best **fier** op zijn!

Ook het **Antwerpse provinciebestuur** volgde en ondersteunde het project met **veel interesse en vertrouwen**.

Destijds spraken **Josse Van Steenberge** en **jijzelf** -als mijn geheugen me niet in de steek laat- me er persoonlijk over aan, waarop ik het project met veel plezier voorstelde aan de toenmalige Antwerpse deputatie.

Niets zo krachtig als een **sterk en maatschappelijk relevant project** om velen te overtuigen... tenzij een sterk en maatschappelijk relevant project **gedragen** door het **aanstekelijke enthousiasme** en **ontwapenende oprechtheid** van Christophe.

Zie daar enkele van de redenen waarom Apopo overal ter wereld kan rekenen op evenveel als **terechte waardering**.

Bij ons provinciebestuur was dat gelukkig niet anders. Meer nog, dankzij Apopo voegde provincie Antwerpen in 2007 Tanzania toe **als 4de officiële steunregio**.

Kort daarop werd helaas drastisch gesnoeid in de taken en bevoegdheden van de provincies, niet in het minst in hun **mondiale aspiraties**.

Tot dan had onze provincie gelukkig wel al een **goede**
€500.000 geïnvesteerd in het project. Daar zijn we blij om!

Dames en heren,
Ik sluit af.

Beste Christophe,

Samen met je HeroRats ben jij ook een **held**. Ongetwijfeld spreekt je **bescheidenheid** mij nu even tegen... Bedenk dan even dat betekenis van het woord "held" in onze taal doorheen de jaren verruimde. En dat "een held" vooral ook het **hoofdpersonage** in een **verhaal** kan zijn.

Dus ja, jij bent een **held** in het prachtige verhaal dat Apopo heet.

Met uw permissie (en ook zonder) richt ik graag en heel bijzonder ook een woord van **dank en waardering** tot Apopo's voorzitter **Herwig Leirs** én de **outstanding bestuursleden** wiens inspanningen voor de vzw in België niet onopgemerkt blijven.

Ik wens u en het hele team in Tanzania buitengewoon veel **goeds en nog vele dromen en ambities**.

Meest van al wens ik alle mensen die in hun leven helaas worden geconfronteerd met de gruwel van landmijnen en het leed van TBC, heel veel HeroRats toe.

Geen groter **eer** en waar **genoegen** om u, mede in naam van de hele provincie Antwerpen en de leden van het Fonds, de **52ste Plantinprijs te mogen overhandigen.**